

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1070855/4

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם מייזלס – אב"ד, הרב אריה אוריאל, הרב אברהם דב זרביב

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אילנית האס - ארד ועו"ד רועי סידי)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד דני לידרמן)

הנדון: אם הסכם מאוחר שאינו עומד בדרישת החוק מבטל הסכם ממון שנחתם כדין

פסק דין

כפני ביה"ד תביעה לחלוקת מגרש והבית שעליו במסגרת תביעת איזון משאבים.

להלן עיקרי העובדות:

הצדדים הכירו באוגוסט 2000 ולאחר תקופה קצרה עברו לגור תחת קורת גג אחת.

טרם היכרותם של הצדדים, בתאריך 08.04.99, הבעל זכה בהגדלה במגרש במושב א', מתוקף מגורי סבו במושב. עלותו של המגרש סך 406,000 ש"ח, בתוספת מס רכישה בסך 18,000 ש"ח ודמי היוון בסך 111,000 ש"ח.

בינואר 2000 נטל הבעל משכנתא בסך 486,000 ש"ח, ובאוגוסט באותה שנה נטל משכנתא נוספת בסך 20,000 ש"ח.

בתאריך 29.09.02 נישאו הצדדים זל"ז כדמו"י.

טרם הנישואין, ביום 20.9.2002, חתמו הצדדים על הסכם ממון, על פיו לא תהיה לאישה זכות בקרקע, בזה הנוסח:

"הצדדים מצהירים ומסכימים כי חוק יחסי הממון בין בני הזוג... יחול על היחסים שביניהם, בכפוף לשינויים שהוסכמו בהסכם זה.

הצדדים מצהירים בזאת, כי בנוסף לאמור בחוק הרי הנכסים הבאים, לרבות כל תחלוף שלהם, לא יאוזנו בין הצדדים ויהיו כבעלותו הבלעדית של אותו הצד בלבד, והצד השני לא יהיה זכאי לכל הזכויות או חלק בהם ו-או בחילופיהם ו-או בתמורה שתתקבל עבורם:

לאיש- מגרש בשטח של 500 מ"ר המצוי במושב א' והידוע כגוש... חלקה... מגרש... וכל הבנוי והנטוע עליו וכל שייבנה ויינטע עליו.

מוסכם ומוצהר בזאת, כי כל הנ"ל לעניין אי איזון הנכסים יחול רק במקרה בו יתגרשו הצדדים זמ"ז, ברם, במקרה של פטירה של האיש חו"ח, יאוזנו נכסים אלו והאישה תקבל חלקה ע"פ דין."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הסכם הממון הנ"ל קיבל תוקף ע"י אימות בחתימת נוטריון עו"ד נ. ב..

בפברואר 2003 הוגדלה המשכנתא ב-300,000 ש"ח לצורך בניית הבית ואוחדה עם המשכנתא הקודמת. החזר המשכנתא החודשי עלה מסך 3,800 ש"ח לסך 5,500 ש"ח לחודש.

בתאריך 22.5.2007 חתמו הצדדים הסכם המבטל את הסכם הממון שחתמו ערב נישואיהם. מסמך זה נשלח ע"י האישה לנוטריון עו"ד ב. הנ"ל, לא הוצג שמסמך זה נחתם ע"י הנוטריון וכן לא נטען שמסמך זה קיבל תוקף פס"ד בערכאה שיפוטית כל שהיא.

לפני 4 שנים הצדדים שיפצו את הבית והוסיפו גלריה.

הבעל (לשעבר) הגיש תביעת גירושין כרוכה בתאריך 7.3.16.

האישה הגישה פעמיים תביעת רכוש: בתאריך 4.4.16 ובתאריך 10.5.16.

יצויין, כי תביעתה של האישה בהבדל מתביעתו של האיש, אינה תביעה לחלוקת רכוש, אלא תביעה שכותרתה "כתב תביעה לשמירת זכויות", בו מבקשת האישה להגדיר את זכויותיה וכאמור בעיקר בכל מה שקשור לבית והמגרש שעליו נבנה הבית.

הצדדים התגרשו בתאריך 4.4.17.

לאחר הגירושין בית הדין המשיך לקיים דיונים בנושא הרכוש.

בתאריך ב' באב התשע"ז (25.07.2017) הורה בית הדין לצדדים על הגשת סיכומים בנושא כוונת שיתוף בבית הצדדים.

עיקרי טענות האישה

האשה טוענת לחלוקה שווה בבית ובמגרש. את טענתה רוצה לבסס מכח מגורים משותפים תקופה ממושכת, השתתפות בתשלומים, השתתפות בשיפוצים, ביטול הסכם הממון ועוד, וכדלהלן:

- לאור מדורי הצדדים תחת קורת גג אחת הוכח שהצדדים שילמו את המשכנתא במאמץ משותף למעט כמה עשרות אלפי שקלים.
- המשכנתא (עבור המגרש ועבור בניית הבית) שולמה מחשבונות משותפים.
- הצדדים נרשמו כלווים ושילמו יחד את ביטוח הבית. לא הוכח שמהלך הרישום נעשה משום שהבנק כפה על הבעל לרשום גם את האישה כלווה.
- האישה הייתה שותפה בבניית הבית ואף חתמה על חוזה הבניה עם הקבלן.
- הצדדים גרו בדירה מסוף שנת 2003 במשך 14 שנה ברציפות, גידלו את ילדיהם, ושילמו במשותף את החזקת הבית.
- הצדדים שיפצו את הבית לפני 4 שנים והוסיפו גלריה מכספים משותפים. לא הוכח שהכספים ניתנו מאביו של הבעל.
- הסכם הממון, עליו חתמו הצדדים טרם הנישואין, ולפיו לא תהיה לאישה זכות בקרקע, נחתם לבקשת הבעל, על פי בקשת אביו שהבטיח שבניית הבית תמומן על ידו, מה שלא נעשה.
- על טענת הבעל כי הועברו מיליוני שקלים על ידי משפחתו לטובת בניית הבית:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- בתחילה טען שניתן 2.6 מיליון ש"ח, ואחר כך טען שניתן 2.1 מיליון ש"ח, לעומת אבי הבעל שטען שניתן 1.8 מיליון ש"ח.
- העברות הכספים מחשבון משפחת הבעל לא הוכחו מלבד 18,500 ש"ח.
- לסיכום, יתכן והושקעו בבניית הבית כספים שניתנו על ידי משפחת הבעל, אולם גובהם לא הוכח, ובוודאי לא מדובר בסכומים גדולים כפי שטען הבעל.
- **העברות כספים של האשה:**
- בתאריך 18.11.02 העבירה האישה לחשבון המשותף סך 140,000 ש"ח כספים שהתקבלו מביטוח על נזקי גוף.
- בפברואר 2007 העבירה האישה כספי ירושה על סך 1,208,000 ש"ח.
- בחודש מאי 2007 פרעו הצדדים בכספים אלו את המשכנתא על סך 525,000 ש"ח. תשלום המשכנתא החודשי הוקטן באופן משמעותי מ-5500 ש"ח ל-1300 ש"ח.
- האישה העבירה בשנת 2009 כ-14,000 ש"ח ובשנת 2015 סכום נוסף של 131,000 ש"ח מכספים חיצוניים.
- במקביל להעברת כספי הירושה, סוכם בין הצדדים שהסכם הממון יבוטל. הוצג מסמך שעליו חתמו שני הצדדים. המסמך נשלח לעו"ד של משפחת הבעל, עו"ד נ. ב., אשר בפניו חתמו על הסכם הממון בעבר. הוגש תצהיר ע"י העו"ד המאשר את קבלת המסמך עליו חתמו שני הצדדים.
- לדברי האישה עו"ד נ. ב. הבהיר להם שאין צורך בשום פעולה נוספת לבד המסמך עליו חתמו.
- הבעל לא הזכיר מסמך זה.
- על בסיס ההבנה שההסכם בוטל, לא דרשה האישה את שינוי רישום הבית.

עיקרי טענות הבעל.

הבעל שולל שיתוף האשה במגרש ובבית:

- הבית והמגרש הינם בבעלות הנתבע ורשומים על שמו.
- העדר שינוי הרישום מוכיח שהמגרש והבית של הבעל.
- יש לעשות הפרדה בין המגרש לבית. המגרש נרכש קודם הנישואין.
- הבית בעל זיקה משפחתית.
- סבתו ז"ל ואביו סייעו לנתבע במימון מרבית רכישת המגרש.
- בשנת 91 שילמו הורי הנתבע בסך 15,000 דולר עבור שמירת הזכות לרכישת המגרש. מצורף אישור ממזכיר המושב שנהג לגבות סכום זה.
- בשנת 96 מילאו סבו וסבתו של הנתבע טופס הממנה את הנתבע בתור המועמד מטעם בהרחבת היישוב. מצוין על גבי הטופס בכתב יד: "נחלה, שולם עונה לקריטריון".
- מעבר לתשלום של 15,000 דולרים היו עלויות נוספות של כ-1,000,000 ש"ח.
- כשלוש וחצי שנים קודם הנישואין נחתם הסכם התקשרות בין הנתבע למושב.
- ברור שהמשכנתא היוותה רק חלק קטן מסכום רכישת הדירה.
- התובעת ידעה בזמן שחתמה על הסכם הממון שיבנה בית על המגרש.
- התובעת ידעה שתילקח משכנתא.
- משכנתא שנלקחה בשנת 2000 הייתה לצורך קניית המגרש ובשנת 2003 הייתה לצורך בניית הבית. נשאלת השאלה כיצד ממשכנתא בסך 746,000 ש"ח מומנו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- מגרש ובניית בית, כאשר מהמסמכים עולה שרק עלות המגרש כ 1,000,000 ש"ח. ההסכם עם הקבלן אותו הציגה האישה על סך 72,000 ש"ח הינו רק לעבודות גמר, לא כולל שלד, חומרי ריצוף, כלים סניטרים, נגרות ועוד.
פירוט תשלומים על המגרש:
- בשנת 91 שולמו 15,000 ש"ח עבור הבטחת הזכות.
בשנת 99 שולם עבור הקרקע 280,000 ש"ח.
בשנת 2000 שולם למנהל 406,000 ש"ח ועוד 18,000 ש"ח עבור מס רכישה.
עוד שולם למושב 100,000 ש"ח עבור פיתוח.
בשנת 2002 שולם למנהל עוד 111,000 ש"ח.
לסיכום: מלבד המשכנתא הנ"ל הבעל שילם עוד 543,000 ש"ח. - בפירוט אינו תואם את הסך הכללי.
- עבור בניית הבית הושקע סך של 2,100,000 ש"ח לפי הפירוט הבא:
עבור השלד 730,000 ש"ח ועבור הגמר 1,370,000 ש"ח.
הנתבע השקיע 1,800,000 ש"ח מהון עצמי כ-85% מעלות המגרש.
- מתנועות החשבון של אבי הנתבע ושל הנתבע עולה שהיו העברות בסך 1,700,000 ש"ח לצורך רכישת הקרקע ובניית הבית. לאחר הרבה שנים קשה להתחקות אחר שאר ההעברות.
- מימון הבית והמגרש באמצעות משכנתא היה חלק קטן יחסית מכלל העלויות.
- מכספי ירושת האישה על סך 1,200,000 ש"ח שקיבלה בשנת 2007 הוזרמו לטובת המשכנתא רק 525,000 ש"ח, שאר הכסף חלקו הועבר לטובת הוצאות עו"ד (150,000 ש"ח) והשאר להוצאות חנות הבגדים אותה פתחה האישה.
- מוכח שהכספים הנוספים אותם טוענת האישה שהכניסה לטובת כיסוי הוצאות בניית הבית אכן נכנסו כדבריה.
- 100,000 ש"ח שקיבלה בשנת 2002 בגין נזקי צוואר נכנסו לחשבונה הפרטי לכיסוי חובות שלקחה לפני הנישואין.
- 130,000 ש"ח שקיבלה בשנת 2015 לא יכול להיות קשורים לבניית הבית משום שהמשכנתא סולקה כבר בשנת 2012. את הכסף בזבזה האישה למטרותיה וגחמותיה האישיות.
- בבית לא בוצע כל שיפוץ כטענת האישה מלבד הוספת גלריה בשנת 2013 מכספים שנתן אבי הנתבע.
- הסכם הממון עליו חתמו הצדדים בשנת 2002 המחריג בצורה מפורשת את המגרש וכל אשר יבנה עליו, עדיין בתוקף.
- הסכם הממון אינו מותיר ספק כי הנתבע הוא הבעלים: "מגרש בשטח של 500 מ"ר המצוי במושב א'... וכל הבנוי והנטוע עליו וכל שייבנה ויינטע עליו".
- לפי חוק יחסי ממון סעיף 2 לחוק אין אפשרות לבטל הסכם ממון אלא בפני ערכאה שיפוטית, בכדי לוודא שנעשתה ברצון חופשי.
- המסמך שעליו חתמו הצדדים בתאריך 23.05.07 המבטל את הסכם הממון הנ"ל שמוען לנוטריון שאישר את ההסכם - עו"ד ב., לא אושר מעולם בערכאה שיפוטית ואף לא ע"י עו"ד ב. שכאמור אין לו סמכות לאשר, וגם בתצהיר ששלח לבית הדין לא כתב עו"ד ב. שאכן הוא ביטל את ההסכם. העו"ד לא נכח בזמן חתימת הצדדים על הסכם הביטול ולא ווידא שההסכם נחתם ברצון חופשי.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- יש לציין שההסכם נחתם על רקע משבר ביחסי הצדדים ואיומים מצד התובעת לפרק את התא המשפחתי.
- בית הדין לא רשאי לפסוק באשר להסכם הממון משום שלא הוגשה כל תביעה בבית הדין לביטול ההסכם.
- לא נעשתה שום כוונת שיתוף בנכס.
- האישה מורדת ובגדה בבעלה ולכן אינה זכאית לנכסי הבעל.
- הגורם למשבר הייתה ההחלטה החד צדדית של התובעת לעבוד כדיילת.

כאמור הצדדים נישאו בתאריך 29.09.02 וחיו יחד עד פרוץ המשבר בשנת 2016.

מוסכם שהצדדים חתמו כמה ימים לפני שנישאו הסכם ממון אשר מחריג את המגרש והבית שיבנה עליו מאיזון בין הצדדים.

המגרש והבית נשוא המחלוקת בין הצדדים, רשום על שם התובע.

עוד מוסכם בין הצדדים שבתאריך 23.05.07 חתמו הצדדים על מסמך המבטל את הסכם הממון הנ"ל, מסמך זה נשלח ע"י האישה לנוטריון עו"ד ב., לא הוצג שמסמך זה נחתם ע"י הנוטריון וכן לא נטען שמסמך זה קיבל תוקף פס"ד בערכאה שיפוטית כל שהיא.

הצדדים חלוקים מה הסיבה שנחתם ההסכם השני המבטל את ההסכם הראשון. לדברי האישה הוא נחתם לבקשתה משום שהכניסה לחשבון המשותף כספי ירושה שאינם ברי איזון. ומאידך טוען הבעל שההסכם נחתם בלחץ האישה שהיא תפרק את התא המשפחתי.

לדברי התובע הוא שילם כ 1,000,000 ש"ח עבור המגרש ועוד סך של 2,100,000 ש"ח עבור בניית הבית.

דיון והכרעה

ובכן לאחר כתיבת העובדות ברור שקודם הנישואין נחתם ההסכם בין הצדדים.

מעצם כתיבת הסכם כדת וכדין בין הצדדים שהמגרש והבית שיבנה על המגרש לא יאוזנו, סבור בית הדין שהצדדים הבינו שהם נכנסים לחיי הנישואין שברקע עומד חוק יחסי ממון. ולכן גם לפי דין תורה מה שקובע הוא החוק.

בחוק יחסי ממון כתב המחוקק שיש הבדל בין הסכם שנכתב קודם הנישואין לבין הסכם שנחתם בחיי הנישואין.

(א) הסכם ממון טעון אישור בית המשפט לענייני משפחה (להלן – בית המשפט) או בית הדין הדתי שלו סמכות השיפוט בענייני נישואין וגירושין של בני הזוג (להלן – בית הדין), וכן טעון שינוי של הסכם כזה אישור כאמור.

(ב) האישור לא יינתן אלא לאחר שנוכח בית המשפט או בית הדין, שבני הזוג עשו את ההסכם או את השינוי בהסכמה חפשית ובהבינם את משמעותו ואת תוצאותיו.

(ג) בהסכם ממון שנכרת לפני הנישואין או בשעת עריכתם, יכול אימות רושם הנישואין לבוא במקום אישור בית המשפט או בית הדין.

(ג1) הסכם ממון שנכרת לפני הנישואין יכול שיאומת בידי נוטריון לפי חוק הנוטריונים, תשל"ו-1976, ובלבד שהנוטריון נוכח שבני הזוג הניצבים בפניו עשו את ההסכם בהסכמה חופשית ובהבינם את משמעותו ותוצאותיו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפי האמור בחוק ברור שההסכם הראשון שהיה קודם הנישואין ואושר ע"י נוטריון אושר כדין, וההסכם השני המבטל את ההסכם הראשון שנחתם בין הצדדים לא נעשה כהוראת החוק.

יש מחלוקת בין הצדדים מה הסיבה שההסכם הנוסף נחתם, לדברי האישה ההסכם נחתם משום שהיא הכניסה כספי ירושה שאינם ברי איזון לתוך הסל המשותף, ומאידך טוען הבעל שההסכם נחתם משום שהאישה איימה לפרק את התא המשפחתי ולפיכך ההסכם נחתם בניגוד לרצונו.

בית הדין סבור שההסתברות היא כדברי האישה שההסכם נחתם משום שהכניסה כספים שאינם ברי איזון לחשבון המשותף, שהרי ההסכם נחתם תוך כדי העברות כספי הירושה לחשבונם המשותף. הבעל העלים מבית הדין שאכן נחתם הסכם נוסף, ורק לאחר שהוצג על ידי האישה טען הבעל שהוא נחתם תחת איום. ואכן הבעל מודה שחתם על הסכם זה בידעה, אלא שלטענתו הוא אולץ לחתום בגלל האיום של האישה שתפרק את התא המשפחתי, טענה זו לא הוכחה בשום סימוכין מצד הבעל, מה גם שכל הסכם בין שני בני אדם כרוך בוותורים, כאן הבעל וויתר על ההסכם הממון הראשון והאישה וויתרה על פירוק התא המשפחתי.

ברם יש להתבונן מה תוקפו של הסכם שנעשה בין בני זוג שלא כהוראת החוק כאמור לעיל.

יפנה לדברי השופט יהורם שקד (תמ"ש 29882/09) :

הטוען כי הסכם ממון בוטל על פי התנהגות הצדדים צריך לחלוף על פני שתי משוכות:

א. המושגית – להתגבר על ההוראות המפורשות בסעיפים 1 ו-2 לחוק יחסי ממון, לפיהן שינוי של הסכם ממון יעשה בכתב ויאושר כדין (כדומה לאישור ההסכם המקורי, לאחר שהערכאה השיפוטית שוכנעה שהשינוי נעשה מתוך רצון חופשי והם מודעים לתוצאות השינוי);

ב. הקונקרטית – לאמור כי במקרה דנן התנהגות הצדדים הייתה כה ברורה ומיוחדת שיש בה להוכיח כוונה מפורשת וגמירות דעת מלאה של שני הצדדים להביא לביטולו של הסכם הממון.

אכן גם אנו צריכים לעבור את שתי המשוכות בכדי להכריע שההסכם שנחתם קודם הנישואין בטל, אף שבמקרה דנן אכן נחתם הסכם בין הצדדים, אך ברור שההסכם השני לא נעשה כהוראת החוק, שהרי הוא לא אושר בערכאה שיפוטית כאמור בחוק.

בפסיקה בבתי המשפט ישנן גישות בעניין הסכם שנכתב שלא כדין:

כך בפס"ד בפני השופטת גילת כהן (תמ"ש 33832-02-13, 20158-06-14) :

הנה כי כן, במקרה כדוגמת זה שלפנינו, קיימת, עפ"י הדין דרישה כפולה ביחס להסכם מן הסוג הנטען – דרישת הכתב (סעיף 1 לחוק) ודרישת אישור ההסכם ע"י בית המשפט לענייני משפחה או בית הדין הדתי (סעיף 2(א) לחוק). סעיף 2(ב) לחוק מוסיף וקובע, כי האישור לא יינתן אלא לאחר שנוכח בית המשפט או בית הדין שבני הזוג עשו את ההסכם בהסכמה חופשית ובהבינם את משמעותו ואת תוצאותיו.

הוראה זו נעוצה בטיב היחסים המיוחד, העדין והמורכב הקיים בין בני זוג: "האישור המתחייב על פי חוק מגמתו להבטיח את קיומה של גמירת דעת מצד שני בני הזוג. בשל הבעיות הרבות, וביניהן תופעות בלתי רצויות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המתלוות לעתים לדרך כריתתו של חוזה בין בני-זוג, ביקש המחוקק להבטיח, כי התוקף להסכם יינתן רק על יסוד הסכמה, המובעת בו במעמד ובבהירות הראויה, ולמטרה זו הפקיד את בית המשפט או את בית הדין הדתי, לפי העניין, על מתן האישור " (ראו: ע"א 4/80 חנה מונק נ' אוסקר מונק, פ"ד לו(3), 421 בעמ' 429).

הפסיקה נדרשה לא אחת לשאלה האם אישור הסכם ממון בהתאם לסעיף 2 לחוק ע"י הערכאה המוסמכת מהווה תנאי לתוקפו או שמא ניתן להכיר בתוקפו של הסכם אף ללא אישורו.

מחד, קיימת גישה לפיה הסכם אשר לא אושר ע"י ביהמ"ש חסר תוקף משפטי ואינו מחייב את הצדדים אשר חתמו עליו. (ראו: ע"א 490/77 נציה נ' נציה, פ"ד לב(2) 621; ע"א 169/83 שי נגד שי, פ"ד לט(3) 776; ע"א 4/80 מונק נ' מונק, פ"ד לו(4) 421).

מנגד, קיימת גישה לפיה אם ההסכם לא אושר ע"י ערכאה שיפוטית, הרי שהגם שהוא אינו תקף כהסכם ממון מכוח חוק יחסי ממון, הרי שלהסכם תוקף מכוח דיני החוזים. (ראו למשל: ע"א 486/87 אבידור נ' אבידור, פ"ד מב(3) 499).

לפיכך, ועל פי גישה זו, בן זוג אשר נפגע מהפרת הסכם זכאי לסעדים שבדין הכללי, דהיינו עפ"י חוק החוזים (תרופות), להבדיל מזכאות לתרופות או לסעדים שבחוק.

לאור האמור שיש שתי גישות איך להתייחס להסכם שנעשה שלא על פי הוראת החוק ולא נחתם בערכאה שיפוטית, בית הדין מטבעו זהיר מאוד בהוצאת ממון מיד המוחזק. וברור שבמקרה דנן הבעל הוא המוחזק, שהרי המגרש והבית רשומים על שמו ועצם הרישום הופך את הבעל למוחזק, כפי שכתב השולחן ערוך (חושן משפט הלכות הלואה סי' ס' ס"ב):

"אישה שטוענת על הקרקעות שהניח בעלה, שחציים שלה ממצות שנפלו לה מבית אביה, והשטרות כתובים בשם שניהם, הדין עם האישה. ואם כתובים בשמה לבד, והיא טוענת שכולם שלה, כולם שלה."

אולם מצינו מקרים חריגים שבהם בתי המשפט אכן נתנו תוקף להסכמת הצדדים גם אם היא לא נעשתה על פי הוראת החוק וזאת משום עיקרון תום הלב. זוג שהיה ביניהם הסכם ואפילו בע"פ והם פעלו על פי עקרונותיו כמה שנים, לא יוכל אחד הצדדים לטעון שההסכם נעשה שלא כדין, טענה זו אינה קבילה מחוסר תום לב, דהיינו שכשהיה נוח לצדדים לפעול על פי ההסכם לא הועלתה שום טענה כנגד ההסכם, וכשנוצר סכסוך מועלות טענות הנאחזות בקרנות החוק שההסכם לא נעשה כהוראתו.

אמשיך לצטט את הפס"ד הנ"ל:

"בהתאם לתפישה זו, התפתח בפסיקה, מכוח עקרונות תום הלב והמניעות, חריג לכלל המחייב אישור הסכם הממון ע"י ערכאה שיפוטית.

עפ"י החריג, שעה שבני הזוג ערכו הסכם ממון ונהגו על פיו, במשך פרק זמן בלתי מבוטל, הגם שההסכם לא אושר, יכיר בית המשפט בתוקפו.

מטרת החריג, שיונק, כאמור חיותו מעקרון תום הלב, היא למנוע מבן זוג אשר פעל עפ"י ההסכם, חסה בצילו ונהנה מפירותיו, לטעון בדיעבד, בחוסר תום לב, כי ההסכם חסר תוקף כיוון שלא אושר.

וכך נקבע בהלכת רודן:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נראה לי, כי במקרה זה מנועה המשיכה 2 מלהעלות טענה זו בשלב כה מאוחר, 9 שנים לאחר שנכרת ההסכם, ולאחר שהיא קיבלה את מה שההסכם העניק לה, ובעת שהיא נדרשת לעמוד בנדרש ממנה על פיו. העובדה שהיא נהגה על פי ההסכם במשך 9 שנים, מעידה על כך שהיא הכירה בתוקפו, וכי אישור בית המשפט המחוזי עמד בדרישותיה וכי היא חתמה על ההסכם מתוך רצון חופשי ומתוך מודעות מלאה להשלכותיו. העלאת טענה זו בשלב כה מאוחר הינה שימוש בזכות שלא בתום לב, דבר העומד בסתירה לסעיף 39 (חלק כללי) תשל"ג-1973. ראו: ע"א 151/85 רודן נגד רודן פ"ד לט (3) 186.

בהמשך נקבע בהלכת פלונית כדלהלן:

כשלעצמי, מקובלת עלי במישור העקרוני העמדה שהציג בית המשפט לענייני משפחה לפיה לא יוכל צד להסכם ממון חתום שלא הוגש לאישור להישמע בטענה של היעדר אישור לאחר שנהנה לאורך זמן מפירות ההסכם

ראו: בע"מ 9126/05 פלונית נ' פלוני (פורסם במאגרים האלקטרוניים).

ודוק, בית משפט העליון מורנו, כי החלת הלכת רודן לא תיעשה כלאחר יד. הלכה זו מהווה חריג לכלל ויש לעשות שימוש בחריג זה רק במקרים חריגים.

ראו דברי בית המשפט העליון (כב' השופט רובינשטיין) בפרשת פלונית:

"אכן, פרופ' א' רוזן צבי רמז, כי אולי יהווה עניין רודן פתח להרחבת הגישה למקרים פחות חריגים (א' רוזן צבי, דיני המשפחה בישראל- בין קודש לחו"ל תש"ן 368), אך המחוקק אמר דברו וכל עוד דברו בעינו, חשוב להדגיש, כי מקרים אלה יהיו החריגים. בדומה לכך, כשם שרק במקרים חריגים חוזה שלא נחתם יחייב את הצדדים לא מכח עיקרון זה. על בתי המשפט לזכור, כי דרך המלך היא אישור ההסכם כדין בהתאם להוראות החוק. לא רק שהקפדה מצד בית המשפט- ואף בשבע עיניים – על אישור כדין היא מצוות המחוקק שנימוקה (כאמור) בצידה, יש בה כדי להגביר את הודאות בשאלה אילו הסכמים יצאו מכלל טיוטה שאינה מחייבת והגיעו לכלל הסכמי ממון, ואילו נותרה כשכבה גאולוגית נוספת בהיסטוריה של המשא ומתן, ללא "שורה תחתונה" של תוקף מחייב. בסופו של יום, "קביעת גבולות היא בלתי נמנעת, פעמים רבות, לשם קיומה של הודאות המשפטית- למען ידע כל אדם היכן הוא עומד ומהן זכויותיו וחובותיו."

ראו: בע"מ 7734/08 פלונית נ' פלוני (פורסם במאגרים האלקטרוניים).

צא ולמד, אפוא, כי גם אם ניתן, במקרים חריגים, להכיר בתוקפו של הסכם שלא אושר מכוח עקרונות תום הלב והמניעות שבדיני החוזים הכלליים, דומה כי אותם מקרים חריגים מצטמצמים למצב בו הצדדים נהגו על פי ההסכם לאורך תקופה ממושכת באופן המעיד על גמירות דעתם ועל הכרה בתוקפו המחייב (ראו עוד: בג"ץ 8820/07 פלוני נ' בית הדין הרבני האזורי אשקלון (פורסם במאגרים האלקטרוניים); נ' שלם יחסי ממון ורכוש – הלכה למעשה, עמ' 173.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מכל מקום ועלינו ליתן על כך דעתנו - גם באותם מקרים חריגים, בהם גילה בית המשפט גמישות ביחס לדרישות הפרוצדורליות שבדין, קיים לרוב מסמך בכתב או ראשית ראייה בכתב, המעידים, ולמצער מצביעים על קיומן של ההסכמות בין הצדדים, אלא שאלו לא הובאו לאישור בית המשפט.

וכן כתבה עו"ד לינור ליבוביץ תוקפו של הסכם ממון (לקוח מתוך אתר פסק דין):

הגישה המקלה – במידה והצדדים פעלו על פי ההסכם והסתמכו עליו – יש מקום לקבוע את תקפותו ולו רק מכוח עקרונות תום הלב וההסתמכות חרף הוראות חוק יחסי ממון המפורשות, נראה כי הפסיקה והספרות המשפטית תומכות בדעה כי במקרים מסוימים - בדרך כלל חריגים - אם החלו הצדדים בביצוע ההסכם לאחר כריתתו ושאלת תוקפו של ההסכם הועלתה רק בשלב מאוחר יותר, אזי מכח עקרון תום הלב ומכח דיני החוזים הכלליים, יש להכיר בתוקפו המשפטי חרף העדר אישורו בפני בית המשפט.

כאמור, מטרתו של אישור ההסכם בפני בית המשפט, היא לבחון את גמירות דעת הצדדים ביחס לאמור בו. חריג לכלל, לפיו, מקום בו ערכו בני הזוג הסכם ממון שלא אושר, אך מאז חתימתו נהגו הצדדים על פי המוסכם בו, עשוי בית המשפט להכיר בתוקפו של ההסכם, הגם שלא אושר, וזאת מכוח עקרון תום הלב והמניעות, והכול בהתאם לנסיבותיו המיוחדות של כל מקרה.

בע"א 151/85 רודן נ' רודן נקבע:

"נראה לי כי במקרה זה מנועה המשיבה מלהעלות טענה זו, בשלב כה מאוחר, 9 שנים לאחר שנכרת ההסכם, לאחר שהיא קבלה את מה שההסכם העניק לה ובעת שהיא נדרשת לעמוד בנדרש ממנה על פיו. העובדה שהיא נהגה על פי ההסכם במשך 9 שנים מעידה על כך שהיא הכירה בתוקפו, וכי אישור בית המשפט המחוזי עמד בדרישותיה, והיא חתמה על ההסכם מתוך רצון חופשי ומודעות מלאה להשלכותיו. העלאת טענה זו, בשלב כה מאוחר הנה שימוש בזכות שלא בתום לב, דבר העומד בסתירה לסעיף 39 לחוק החוזים".

גם המלומד רוזן-צבי, בספרו, דיני המשפחה בישראל בין קודש לחול (תש"ן - 1990, עמ' 367) סבור שניתן מכוח עקרון תום הלב להתגבר על הדרישות הצורניות שבחוק.

כך גם פסק השופט רובינשטיין בשאלת הסכם ממון שלא אושר: "כשלעצמי מקובלת עלי במישור העקרוני העמדה שהציג בית המשפט לענייני משפחה לפיה לא יוכל צד להסכם ממון חתום שלא הוגש לאישור להישמע בטענה של העדר אישור לאחר שנהנה לאורך זמן מפירות ההסכם...". (בע"מ 9126/05 פלונית נ' פלוני, פורסם במאגר נבו).

גם ב-בע"מ 4547/06 פלוני נ' פלונית (פורסם בנבו), כאשר דנה השופטת ארבל בתוקפו של הסכם ממון שלא אושר הביעה עמדה פשרנית ולא חד משמעית בסוגיה זו ולדבריה: "השאלה האם יש מקום להכיר בתוקפו של הסכם ממון שלא אושר על ידי בית המשפט לא זכתה לתשובה חד-משמעית בפסיקה, ויש לגביה דעות לכאן ולכאן, בתלות בנסיבותיו של כל מקרה ומקרה. מחד גיסא, יש הסוברים כי אישור המוענק על ידי בית משפט להסכם ממון מהווה תנאי לתקפותו, ומאידך גיסא, יש הרואים באישור זה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

רובד נוסף להסכם שערכו בני הזוג, אשר לפיו, גם הסכם ממון שלא אושר על ידי בית המשפט, עשוי להיחשב להסכם תקף על פי דיני החוזים.

חשוב לציין כי אין זה הכלל, וכי במקרים בהם התקבלה הטענה שיש לקיים ההסכם חרף אי אישורו, היו הנסיבות מיוחדות וחריגות. וכך נפסק בת"א (ת"א 8432/87 ברט נ' ברט, לא פורסם):

"הסכם ממון בין בני זוג, דרוש אישור כדי שייכנס לתוקפו. בהיעדר אישור אין לחוזה כזה תוקף כהסכם יחסי ממון. יחד עם זאת, היעדר האישור מותיר אותנו עם רובד "תחתון" של התחייבויות הצדדים. רובד זה נשפט ע"י הוראות חוק החוזים (חלק כללי), בהיותו פעולה משפטית של הצדדים, אם כי לא הבשילה לכדי חוזה בעל אותו תוקף שהצדדים רצו ליצור, אם כי הבשילה לכדי התחייבויות משפטיות בעלות אותו סוג. משמעות פעולה משפטית זו היא שחלים עליה הוראות תום הלב והדרך המקובלת, נשוא סעיף 39 לחוק החוזים.

הוראות אלה חלות אוטומטית על כל הסכם ופעולה משפטית. משמעותם במקרה זה היא כי במידה והצדדים ביצעו חלקים נרחבים מההסכם, בראותם אותו כהסכם תקף, וכשעבר זמן רב ממועד האישור או הביצוע ולא נטענה טענה כנגד תוקפו של ההסכם, כי אז הוראות הסעיף 39 לחוק החוזים (חלק כללי) יחסמו העלאת טענות בדבר היעדר תוקפו של ההסכם."

הלך מחשבה זה לפיו במקרה בו הסכם ממון לא אושר, ניתן לראות במימוש ההסכם וביצועו - ולו החלקי - כתחליף לדרישת האישור, אומץ כאמור בפסיקת בית המשפט כאשר ננקטה פרשנות מקלה.

גם בעמ"ש 557/00 אהרונסון נ. אהרונסון שאל בית המשפט לערעורים האם ניתן לעשות היקף מדיני החוזים וקבע כי כשם שבמקרים מסוימים ניתן לוותר על דרישת הכתב שהינה דרישה מהותית בעסקאות מקרקעין, כך גם בדיני משפחה, אפשר לוותר על אישור ההסכם - אם עקרונות תום הלב דורשים תוצאה שונה, ובלשונו של כב' השופט רביד שדן בערעור: "האם ניתן מכוח עקרון תום-הלב לוותר על אישורו של שופט, כפי שהדבר נעשה מכוח עקרון תום הלב, כאשר לדרישת הכתב לפי סעיף 8 לחוק המקרקעין, תשכ"ט - 1969. יישומו של עיקרון זה מוביל במקרים מסוימים לוותר על דרישה זו שבסעיף 8 לחוק האמור (ע"א 1579/83 זוננשטיין נ' אחים גבסו בע"מ, פ"ד מב(2) 278, 288 - 292; ע"א שוייגר נ' לוי, פ"ד מו(3) 2, 28; ע"א 986/93 קלמר נ' גיא, פ"ד נ(1) 185, 197; פרידמן וכהן, חוזים, כרך א' עמ' 467 - 468; שלו, דיני חוזים (מהדורה שניה), עמ' 284 - 287).

אף מלומדים רואים בדרך זו כדרך הראויה לטפל במקרה בו צד להסכם אשר פעל על פיו, מבקש לאחר זמן, להתנער מתכני ההסכם בשל היעדר אישור בביהמ"ש. ראה דברי פרופ' ליפשיץ בעניין זה: "ככלל, נכונות בתי המשפט להגמיש את דרישת האישור ולתת תוקף להסכמי ממון במקרים שבהם החוזה הלא מאושר החל להתבצע נראית לי ראויה. בוודאי שזה המצב כאשר הצד המבקש להתנער כעת מן ההסכם נהנה ממנו בעבר" ("הסדרת החוזה הזוגי במשפט הישראלי: מתווה ראשוני", קריית המשפט כרך ד' בעמוד 317).

במקרה דנן סבור בית הדין שהוא מהמקרים החריגים שיש לאשר הסכם שנחתם שלא כהוראת החוק מכך שהצדדים פעלו בצורה משמעותית על פי ההסכם. (אף שפעולת כסוי המשכנתא הייתה חד פעמית אך הצדדים נהנו מהפעולה במשך שנים רבות).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ראשית, גם הבעל סבור שיש להחזיר לאישה את הכסף שהכניסה לכיסוי המשכנתא כפי שאמר בפרוטוקול (דיון מתאריך כ"ה בתמוז תשע"ז, 19.07.17, שורה 951):

ת: אני טוען שר' (האשה) חיה כל השנים בבית שניתן לה על מגש של כסף, ואם הכניסה 525 אלף שקל למשכנתא אז היא ראויה לסכום הזה בחזרה.

ואם כדבריו שהבית לא צריך להיות מאוזן מתוקף ההסכם הראשון, שואל בית הדין, מדוע הבעל מבין שצריך להחזיר לאישה את הכספים שהכניסה לכיסוי המשכנתא, והרי באותה מידה יתכן לומר שהכספים שהכניסה האישה הם תמורה למגורים "שניתנו לה על מגש של כסף" וכמו שהבעל לא טוען שצריך להחזיר לאישה את כספי המשכנתא ששולמה מחשבונם המשותף במהלך חיי הנישואין עד תקופת הפירעון היינו 2007 כך גם כסף זה לא צריך לחזור, אלא וודאי שמבין הבעל שגם לאישה יש חלק בבית אלא הוויכוח איזה חלק.

ועוד, לא סביר שהאישה תכניס סכום כסף כה גדול לחשבון המשותף בבת אחת לבית שאינו שלה במקום להשקיע בדבר אחר שיכול להניב לה רווחים.

לאור האמור בית הדין מקבל את דברי האישה שהבית צריך להיות מאוזן בין הצדדים בחלקים שווים ומורה על צו פירוק שיתוף בבית מגורי הצדדים.

הרב אברהם דב זרביב

מצטרף למסקנותיו של עמיתי הגרא"ד זרביב.

הרב אריה אוריאל

עברתי על הדברים שכתב ידידי הגרא"ד זרביב שליט"א ועל מסקנת דבריו, ואינני יכול להסכים עמו, לכן אכתוב את עמדתי כדלקמן.

היות והצדדים כבר התגרשו בתאריך 4.4.17, פסק הדין של חברי עסק רק בנושא הרכוש אשר הדיונים בו נמשכו בבית הדין גם לאחר גירושי הצדדים, פסק הדין של עמיתי התמקד רק בעניין הבית בו התגוררו הצדדים במושב א', היות והתביעה בעניין הרכוש עוסקת בזכויות המגיעות לתובעת בעניין הבית וכל שאר נושאי הרכוש טפלים לו, ואף סיכומי הצדדים וב"כ שהוגשו לצורך מתן פסק דין עסקו רק בנושא הבית, גם אני אעסוק בפסק הדין בתביעת האישה למחצית מהבית והמגרש המצוי כאמור במושב א' ובו התגוררו הצדדים במשך רוב שנות נישואיהם.

הקדמה קצרה

מאחר וחלק מהנתונים העובדתיים הרלוונטיים לנידון כבר נכתבו ע"י חברי הגרא"ד זרביב לא אחזור עליהם, רק אוסיף עוד נתונים עובדתיים נחוצים למתן פסק הדין שלא נזכרו, או שלא קיבלו הדגשה מספקת.

- הצדדים התגרשו בתאריך 4.4.17. לאחר הגירושי בית הדין המשיך לקיים דיונים בנושא הרכוש, לכן פסק דין זה עוסק רק בענייני הרכוש.
- הבעל (לשעבר) הגיש תביעת גירושין כרוכה בתאריך 7.3.16.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- האישה הגישה פעמיים תביעת רכוש בתאריך 4.4.16 ובתאריך 10.5.16. אולם תביעתה של האישה בהבדל מתביעתו של האיש, אינה תביעה לחלוקת רכוש, אלא תביעה שכותרתה "כתב תביעה לשמירת זכויות", בו מבקשת האישה להגדיר את זכויותיה וכאמור בעיקר בכל מה שקשור לבית והמגרש שעליו נבנה הבית.
- מאחר ושני הצדדים הגישו תביעות בנושא הרכוש, היה צורך להגדיר משפטית מיהו התובע לצורך ההתנהלות הדיונית ובהמשך הטיפול בתיק.
- בית הדין קבע בפרוטוקול הדיון מתאריך 11.1.17 וכן בפרוטוקול הדיון מתאריך 3.5.17, שמאחר והבית בו התגוררו הצדדים רשום על שם האיש, והאישה רוצה להוכיח שהייתה כאן כוונה לשיתוף ספציפי, הרי שנטל ההוכחה מוטל עליה, דהיינו האישה היא זו שתובעת את חזקת השיתוף, לפיכך היא מוגדרת כתובעת לצורך נושא התביעה, מתוך כך תכונה האישה להלן כתובעת והאיש כנתבע.
- באישור על רישום זכות בנכס (נשוא התביעה), מטעם מנהל מקרקעי ישראל, מצוין כי הנכס שפרטיו... רשום ע"ש ז' ר' (הבעל).
- הסכם יחסי ממון ערב נישואיהם חתום ע"י הצדדים מיום 20.9.2002. לשון הסכם הממון הוא כדלהלן:
- "הצדדים מצהירים ומסכימים כי חוק יחסי הממון בין בני הזוג .... יחול על היחסים שביניהם, בכפוף לשינויים שהוסכמו בהסכם זה.
- הצדדים מצהירים בזאת, כי בנוסף לאמור בחוק הרי הנכסים הבאים לרבות כל תחלוף שלהם לא יאוזנו בין הצדדים ויהיו בבעלותו הבלעדית של אותו הצד בלבד, והצד השני לא יהיה זכאי לכל הזכויות או חלק בהם ו-או בחילופיהם ו-או בתמורה שתתקבל עבורם:
- לאיש- מגרש בשטח של 500 מ"ר המצוי במושב א' והידוע כגוש... חלקה... מגרש... וכל הבנוי והנטוע עליו וכל שייבנה ויינטע עליו.
- מוסכם ומוצהר בזאת, כי כל הנ"ל לעניין אי איזון הנכסים יחול רק במקרה בו יתגרשו הצדדים זמ"ז, ברם, במקרה של פטירה של האיש חו"ת, יאוזנו נכסים אלו והאישה תקבל חלקה ע"פ דין.
- הסכם הממון הנ"ל קיבל תוקף ע"י אימות בחתימת נוטריון עו"ד נ. ב..
- בתאריך 22.5.2007 חתמו הצדדים הסכם המבטל את הסכם הממון שחתמו ערב נישואיהם.
- בהסכם פנו הצדדים לנוטריון שאישר את הסכם הממון שביניהם בבקשה לביטול הסכם הממון הנ"ל.

תמצית סיכומי התובעת

1. התובעת וב"כ האריכו בסיכומיהם להוכיח כוונה במשך כל שנות נישואי הצדדים לשיתוף הן במגרש והן בדירה בה התגוררו הצדדים במושב א'. לאחר אריכות ההוכחות שהוכחה התובעת וב"כ לכוונת שיתוף כי כל שקל שקיבלה התובעת במהלך הנישואין המשותפים עם הנתבע, הן מעבודתה, והן כספים חיצוניים כגון ירושה או פיצויים, הופקד על ידי התובעת למשק הבית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

- המשותף לחשבונות משותפים ואף שימש לפירעון 2/3 מהמשכנתאות שרכזו על בית המגורים.
2. לאור העברות הכספיים המסיביות שביצעה התובעת בתחילת 2007, כאשר מקורם של רוב הכספים היו כספי ירושה שירשה האישה מאביה, אשר שימשו לפירעון 2/3 מהמשכנתא שרכזה על בית מגורי הצדדים, העברות כספיים שהיו בלתי צפויות במועד חתימת הסכם הממון שנחתם בסמוך לנישואין, סוכם בין הצדדים מפורשות כי הסכם הממון שנחתם יבוטל וכי הזכויות בבית המגורים תהיינה משותפות לשני הצדדים. על בסיס סיכום מפורש זה העבירה האישה את כספי הירושה שקיבלה לחשבון המשותף של הצדדים לצורך פירעון משכנתאות שרכזו על בית המגורים. ללא סיכום זה התובעת לא היתה מעבירה את כספי ירושתה לחשבון המשותף.
3. לאור הסיכום בין הצדדים נכתב מסמך עליו חתמו הצדדים בתאריך 22.5.07, ואותו העבירו הצדדים בחודש יוני 2007 (במקביל להעברת כספי הירושה של התובעת לחשבון משותף עם הנתבע) לעו"ד ב., הוא הנוטריון שערך ואישר את הסכם הממון (שכאמור עליו חתמו הצדדים ערב הנישואין), במסמך נכתב שהצדדים מבקשים לבטל את הסכם הממון, עו"ד ב. הגיש תצהיר בתאריך 21.4.16 לתיק בית הדין כי הוא מאשר את קבלת מסמך הביטול ששוגר אליו בחודש יוני 2007.
4. התובעת בחקירתה ע"י ב"כ (דיון מיום 03.05.2017) סיפרה שהנתבע אמר לה שתבדוק עם עו"ד ב. איך מבטלים את ההסכם. ולדבריה לאחר ששוחחה עם העו"ד, הוא אמר לה ששני הצדדים צריכים לחתום על מסמך ביטול ושנעביר לו, וכך היה. לדבריה עו"ד ב. הודיע להם שההסכם מבוטל ועל פי זה הם התנהלו הצדדים.
5. הבעל הסתיר במכוון מבית הדין מסמך זה, מן המהותיים בתיק כולו לא הזכיר ולו ברמז בכתבי טענותיו.
6. הבעל הודה במהלך חקירתו שברור לו שהאישה הבינה באותו מועד שההסכם בוטל והנכס משותף.
- על בסיס ההבנה שההסכם בוטל והזכויות בנכס משותפות לצדדים, ונוכח הבטחותיו החוזרות של הבעל לאישה והמצג המפורש שהציג לה לפיו יש לה מחצית מהזכויות בבית ובמקרקעין עליהם הוא בנוי הייתה האישה בטוחה כי כך הם פני הדברים, ולכן לא דרשה את רישום מחצית הזכויות בנכס על שמה באופן פורמלי.
7. בני הזוג ניהלו משך כל השנים ועד לתחילת ההליך המשפטי בחודש פברואר, 2016 אורח חיים שיתופי- קישורי במסגרתו חל שיתוף רכושי מלא בכל נכסיהם, הכנסותיהם, ואפילו בכספים חיצוניים שקיבלו.
- כאמור, התובעת וב"כ מאריכים להוכיח על שיתוף המלא שהיה בין הצדדים הן כלכלי והן רגשי, והלכה פסוקה היא שכאשר הוכח לבית הדין שהתקיימה כוונת שיתוף כללית בנכסי בני הזוג, אזי נטל ההוכחה לפיו לא התקיים כביכול שיתוף ביחס לבית המגורים מועבר לבן הזוג שזוג שמבקש לשלול את השיתוף בנכס ועליו להציג ראיות התומכות בטענתו להעדר שיתוף.
8. הסכם הביטול מיום 22.5.07 גם אם לא אושר, הינו בעל תוקף מחייב על פי דיני חוזים בהיותו חוזה בין בני הזוג המעיד על אומד דעתם המשותף, וכאשר הוכח שהאישה הסתמכה על ההסכם ופעלה על בסיסו שינתה את מצבה לרעה וכו' לטובת משק הבית המשותף.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תמצית סיכומי הנתבע

1. זכויות הנתבע והקרקע עליו הוא בנוי מוחרגות מהרכוש המשותף ומאזון המשאבים, וזאת עפ"י הסכם ממון תקף שנחתם ע"י הצדדים, ואשר אינו מתיר מקום לספק, וקובע בצורה נהירה מפורשת כי הנתבע הינו הבעלים הבלעדי של מגרש בשטח של 500 מ"ר המצוי במושב א' והידוע כגוש... וכל הבנוי עליו והנטוע עליו וכל שייבנה ויינטע עליו.
2. הדרך לשינוי הסכם ממון מפורטת בסעיף 2 לחוק יחסי ממון. הסמכות לבטל את ההסכם נתונה עפ"י הוראות סעיף 2 לחוק אך ורק לבית המשפט או לבית הדין.
3. למעשה טענתה היחידה של התובעת להתגבר על קיומו של הסכם הממון, היא כי הצדדים חתמו על מסמך מיום 23.5.07 שמוען לנוטריון שאישר את ההסכם עו"ד ב. בו מבוקש לבטל את הסכם הממון. אולם ההסכם מעולם לא בוטל לא ע"י ערכאה שיפוטית מוסמכת ואף לא ע"י עו"ד ב. – אשר ממילא היה חסר כל סמכות לבטל את ההסכם.
4. אף בתצהיר שהוגש מטעמו של עו"ד ב. ע"י הנתבעת, לא נאמר שהוא ביטל את ההסכם כעולה מתצהירו של עו"ד ב., כל אשר הוא עשה זה לקבל את מסמך הביטול בדואר. יתירה מזאת, הצדדים לא פגשו מעולם את עו"ד ב. לצורך ביטול ההסכם והוא לא נכח בשעה חתימת המסמך, ובכל מקרה אינו בעל סמכות לוודא, שבני הזוג עשו את השינוי בהסכמה חופשית ובהבינם את משמעותו ואת תוצאותיו.
5. יצוין, כי אפילו היו הצדדים מגישים לערכאה שיפוטית מוסמכת בקשה לביטול הסכם, אולם לא היו מסיימים את הליך הביטול בפני הערכאה השיפוטית לביטול כדין, הרי כל עוד לא נעשה כן אין די בעצם הגשת הבקשה כדי להביא לביטול ההסכם, ק"ו שעה שהפנייה כלל לא נעשתה לערכאה שיפוטית מוסמכת.
6. האישה טוענת בחקירתה, כי עו"ד ב. אמר לצדדים כי ההסכם מבוטל, אך בתצהיר שהגישה האישה מטעם עו"ד ב. אין שום זכר לטענה שקרית זו. להיפך עו"ד ב. מאשר כי אימת את הסכם הממון.
7. ועוד, נזכיר כי עסקינן באישה מורדת אשר הודתה כי בגדה בבעלה עם גבר אחד... בנסיבות אלו, שחל עליה דין מורדת היא אף אינה זכאית לנכסי הבעל בשום מקרה.
8. יודגש כי בכל מקרה, בתיק זה יש לעשות הבחנה ברורה בין המגרש והבית, זאת ללא שום קשר להסכם הממון, שכן המגרש הינו נכס חיצוני אשר נרכש והיה בבעלות הנתבע עוד בטרם הכיר את התובעת ואינו בר איזון אף ללא קשר להסכם הממון.

דיון והכרעה

קודם שנדון בגופה של התביעה חובה להקדים ולהתעכב בהתנהלות המשפטית של ב"כ התובעת, שיש בה פגם, ואסביר את דבריי.

נתיב ההכרעה

כאשר בית הדין בא לפסוק בתביעה המוגשת בפניו עליו לדון ולהכריע בתביעה רק בהתאם לגבולות הגזרה אותה קבע התובע בכותרת התביעה. אסור לדיין להרחיב או לפרוץ את

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

גבולותיה של כותרת התביעה, גם אם על פי הדין מתברר לדיין שכותרת התביעה יכולה להיות רחבה יותר. עליו להוציא פסק דין בהתאם לגבולות שאותם כאמור קבע התובע.

המקור למדיניות הפסיקה האמורה מצויה בדברי הרמ"א לשולחן ערוך (חושן משפט סי' יז, סעיף יב) וכך לשונו של הרמ"א:

"בעל דין שתבע את חברו בעד דבר מועט, והדיין רואה שיתחייב לו על פי הדין יותר ממה שתבע, אין לו לדיין לפסוק יותר ממה שתבע, ואם פסק לן יותר, הוי טעות בדין וחוזר."

הנה קובע הרמ"א את האיסור המחייב את הדיין להגביל את עצמו בהתאם לגבולות שקבע לו התובע ולא להוסיף מעבר לזה, גם אם הוא רואה שמגיע לתובע יותר.

סברתו של הרמ"א, מאחר והתובע לא תבע כל מה שיכול היה לתבוע, יש לראות בכך מחילה על זכות התביעה.

מעתה נעבור לתביעה המונחת בפנינו, שאותה הגישה האישה ובא כוחה.

כותרת התביעה: "כתב תביעה לשמירת זכויות וסעדים לפי סעיף 11 לחוק יחסי ממון בין בני זוג", כותרת זו אינה הולמת כלל את תוכן התביעה בכל הקשור לבית המגורים, שכאמור זו עיקרה של תביעת הרכוש, ובכך עסקו כל הדיונים שהתקיימו בבית הדין לאחר גירושי הצדדים.

בסעיף 19 לפרק בית המגורים בכתב התביעה, קובעת האישה שהצדדים ביטלו את הסכם הממון שנחתם ערב הנישואין על ידי הסכם מאוחר יותר ששניהם חתמו עליו ובו הם מבטלים את הסכם הממון המקורי.

לפי זה יוצא, שההכרעה שאמורה להינתן על ידי בית הדין היא, האם ההסכם המאוחר שחתמו עליו הצדדים מבטל את הסכם הממון שנחתם ואושר ערב הנישואין, ואילו לפי כותרת התביעה בית הדין רק צריך לקבוע מהם הנכסים השייכים לאישה במסגרת חוק יחסי ממון, דהיינו, כל מה שניתן לחלק במסגרת האיזון בוודאי שניתן לקבוע שהוא שייך לתובעת, אבל כל מה שלא ניתן לקבוע שהוא בר איזון, כמו המגרש והבית, שעליו כאמור נסובה המחלוקת בין הצדדים וזו עיקרה של התביעה, ומאחר והוא רשום ע"ש הנתבע בלבד, בוודאי שלא ניתן במסגרת תביעה למתן פסק דין הצהרתי לקבוע שבית המגורים והמגרש הוא חלק מהזכויות המגיעות לתובעת, ובפרט שקיים ברקע הסכם ממון בר תוקף טרם נישואי הצדדים, לא ניתן לבקש פסק דין הצהרתי הכולל את בית המגורים.

היות ונושא התביעה הנידון הוא, האם הסכם הממון התבטל בעקבות ההסכם שנחתם בין הצדדים במהלך הנישואין, הכותרת ההולמת תביעה שכזו צריכה להיות: "תביעה לביטול הסכם".

אם כן, לפי דברי הרמ"א היה מקום לומר שאל לבית הדין להיזקק לדיון האם ההסכם השני שנחתם ע"י הצדדים בלבד הוא בר תוקף והסכם הממון המוקדם בטל, אלא פשוט רק לקבוע בהתאם לרישום הפורמאלי של הנכס למי שייכות זכויות הבעלות כאמור בהתאם לכותרת התביעה.

אלא, שלעומת גישתו של הרמ"א הנ"ל, בעל השפתי כהן (שם ס"ק טו) כותב באריכות ואינו מסכים עם גישתו של הרמ"א כפי שמוכן בפשטות מדברי הרמ"א וכפי שהסביר אותם שם בעל הספר מאירת עיניים (סמ"ע ס"ק כו).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הסיבה שהש"ך אינו מסכים עם הרמ"א, מפני שהוקשה לו גישתו של הרמ"א, שהרי, אם הדיין רואה שהתובע אינו תובע את כל המגיע לו מחמת חוסר ידיעה או הבנה, האם אין חובה על הדיין להעמיד את התובע על טעותו, שהרי זה בבחינת "פתח פיך לאלם", במצב שכזה שהתובע אינו תובע את כל המגיע לו לא ניתן לומר שיש כאן מחילה מצדו של התובע, היות וזו מחילה בטעות (ולדעת רוב הפוסקים מחילה בטעות אינה מחילה), ולכן חובה על הדיין להעמיד את התובע על טעותו, ולגרום לו להבין שתביעתו אמורה להיות רחבה יותר או גבוהה יותר.

כמובן שהיכן שניתן לומר שהתובע הוא איש המסוגל לדעת ולהבין שיכול היה לתבוע יותר, כי אז יש לומר שאם לא תבע יתכן ואכן מסיבה כזו או אחרת החליט למחול על זכותו, ולכן יהיה חייב הדיין להיצמד לגמרי לגבולות מסגרת התביעה, ואין לו סמכות לגרום לתובע להרחיב או לשנות את תביעתו.

בהמשך דבריו שם כותב הש"ך שאף הרמ"א סובר כהשקפתו והסביר את דברי הרמ"א בהתאם לכך.

בנושא זה קיימת אריכות דברים, אבל לא כאן המקום, ואף הזמן דוחק את מה שהלב חושק. נשוב לענייננו, היות וכאמור הסיבה שהדיין רשאי לפסוק רק מה שהתובע עתר במפורש בעתירתו ואינו רשאי על פי ההלכה להעניק לתובע סעד או לתת החלטה שהתובע לא עתר לה, וזה נובע מדין מחילה מצד התובע, כאמור במקרה דנן כותרת העתירה שגויה ואינה תואמת את מהותה של התביעה, אם כן אין מקום לסברת מחילה, אלא ברור שנפלה טעות בהגדרתה של כותרת העתירה, וכאשר הטעות היא כה ברורה, חובה על בית הדין לתקן את התביעה.

לפיכך, כותרתה של התביעה שאמורה להתברר בפנינו היא, האם ההסכם הממון אשר נחתם על ידי הצדדים ואושר באמצעות נוטריון ערב נישואי הצדדים התבטל.

מסגרת ההכרעה

מתוכן הסכם הממון שנחתם ע"י הצדדים ועבר אימות באמצעות נוטריון משנת 2002 ערב נישואי הצדדים, עולה כי מלבד המגרש והבית אשר נבנה עליו, כל שאר הרכוש שייצבר במהלך הנישואין יחולק בין הצדדים בחלקים שווים.

כיום המחלוקת בין הצדדים נסובה סביב נושא אחד, המגרש ודירת המגורים שנבנתה עליו. התובעת טוענת שמגיע לה מחצית מהנכס, הן משום שנחתם הסכם על ידי הצדדים בשנת 2007 במהלך הנישואין שמבטל את הסכם הממון הקודם, והן משום שקיימת כוונה לשיתוף ספציפי.

לעומתה טוען התובע, כי לאור הסכם הממון אין לתובעת כל זכות בנכס, וההסכם הנוסף שנחתם ע"י הצדדים בלבד במהלך הנישואין אינו יכול לבטל את הסכם הממון שנחתם ערב הנישואין, היות וכדי לבטל הסכם ממון בין בני זוג, קיימת הוראה לפי חוק יחסי ממון שרק באמצעות ערכאה שיפוטית ניתן לבטל הסכם ממון.

סעיף 1 לחוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973 קובע כדלהלן:

"הסכם בין בני זוג המסדיר יחסי ממון שביניהם (להלן הסכם ממון), ושינוי של הסכם כזה, יהיו בכתב."

כלומר, הסעיף מחייב דרישה צורנית לעריכת ההסכם וכן לשינויו.

הפסיקה התייחסה לדרישת הכתב לא רק כצורנית אלא גם מהותית (ראה פס"ד תה"ס ת"א 64455-11 א.ג. נ' י.ג.).

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בנוסף לאמור, קיימים בחוק תנאים מצטברים כפי שקובע להלן סעיף 2 (א) לחוק:

"הסכם ממון טעון אישור בית המשפט לענייני משפחה... או בית דין דתי של סמכות השיפוט בענייני נישואין וגירושין של בני הזוג..., וכן טעון שינוי של הסכם כזה אישור כאמור."

כלומר, קיים תנאי מצטבר שני, של אישור ערכאה שיפוטית להסכם עצמו וגם לשינויו.

הסיבה לדרישת האישור המשפטי להסכם ממון גלומה שם בסעיף 2 (ב):

"האישור לא יינתן אלא לאחר שנוכח בית המשפט או בית הדין, שבני הזוג עשו את ההסכם או את השינוי בהסכמה חפשית ובהבינם את משמעותו ואת תוצאותיו."

כלומר, הדרישה מהערכאה השיפוטית שעליה להיווכח בעת מתן האישור, כי הצדדים עושים את ההסכם מרצון ובהבינם את משמעותו ואת תוצאותיו.

האישור המתחייב על פי החוק מגמתו להבטיח את קיומה של גמירות הדעת מצד שני בני הזוג.

כפי שכותב ביהמ"ש העליון (ע"א 4/80 מונק נ' מונק):

"בגלל היחסים המיוחדים, העדינים והמורכבים, הקיימים בין בעל ואישה, קבע המחוקק, כי אין תוקף להסכם ממון ביניהם, אלא אם משתכנעת ערכאה שיפוטית, שההסכם נעשה מתוך רצון חופשי ללא לחץ, ושני הצדדים הבינו בדיוק במה מדובר ומהן התוצאות האפשריות של חתימתם על אותו הסכם."

ובהמשך דבריהם שם כותב השופט מאיר שמגר (מ"מ הנשיא כתוארו אז):

"בשל הבעיות הרבות, וביניהן תופעות בלתי רצויות המתלוות לעתים לדרך כריכתו של חוזה בין בני-הזוג, ביקש המחוקק להבטיח, כי התוקף להסכם יינתן רק על פי יסוד ההסכמה, המובעת בו במעמד ובהירות הראויה, ולמטרה זו הפקיד את בית המשפט או בית הדין הדתי, לפי העניין, על מתן האישור."

כך גם יש לפרש את סמכויותיו של הנוטריון (במקרה דנן) לעניין אימות גמירות הדעת של בני הזוג, כפי שקובע סעיף 2 (ג) לחוק.

יחד עם זאת, לכשמעיינים היטב בחוק יחסי ממון, רואים שהמחוקק עשה הבחנה מאד ברורה בין אימות על ידי ערכאה משפטית, לבין אימות שנעשה על ידי נוטריון.

הנה בסעיף 2 (א) קבע המחוקק שהסכם ממון טעון אישור בית-המשפט או בית-הדין, וכן שינוי של הסכם ממון טעון אישור של בית הדין או ביהמ"ש.

כלומר, המחוקק קבע שכל הסכם ממון בין בני זוג חייב באישור בערכאה שיפוטית, ואין זה משנה מתי נכרת ההסכם, אם קודם הנישואין או בזמן הנישואין או לאחר הנישואין.

מאידך בסעיף 2 (ג) וכן (ג) שעוסקים באימות הסכם הממון באמצעות רושם נישואין או נוטריון מדגיש המחוקק הסכם ממון "שנכרת לפני הנישואין", כלומר, המחוקק הגביל את סמכות האימות שניתנה לנוטריון, שסמכותו לאמת הסכם ממון בין בני-זוג היא דווקא קודם נישואי הצדדים, אך לא נזכר בחוק שבסמכות הנוטריון לאמת הסכם שנכרת בתוך מהלך הנישואין, ובוודאי לא שינוי של הסכם שנכרת ערב הנישואין וכבר אומת [כפי שזכר בסעיף 2 (א)].

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מתוך כך עולה כי, אין לנוטריון סמכות לאמת את שינויו או ביטולו של ההסכם.

[יש להוסיף ולציין כי אמנם סעיפים 2 (ג) (1ג) דורשים כי ההסכם ייכרת לפני הנישואין או בשעת עריכת הנישואין, אך לא נדרש כי ההסכם יאומת לפני הנישואין (ראה תמ"ש י-15-41711 ר.ה.נ' ט.ה.)].

כמו כן עולה מלשון החוק שבמידה והצדדים נישאו ללא הסכם ממון ובאמצע שנות נישואיהם החליטו לכרות ביניהם הסכם ממון, לא ניתן יהיה לאשר את ההסכם באמצעות נוטריון, אלא רק באמצעות ערכאה שיפוטית.

פועל יוצא מההבחנה האמורה, בני זוג שכרתו הסכם ממון ערב נישואיהם, ובמהלך נישואיהם החליטו לשנותו או לבטלו, לא יקבל השינוי או הביטול תוקף משפטי, אלא רק לאחר שזה עבר אימות ערכאה שיפוטית, היינו החוק מחמיר בשינוי הסכם שנכרת ערב נישואי הצדדים כאשר לאחר מכן בתוך מהלך חיי נישואיהם מבקשים בני- הזוג לשנותו, ניתן לעשות זאת אך ורק באימות באמצעות בית הדין או ביהמ"ש בלבד.

הרציונל הטמון בהבחנה זו הוא מאד ברור. כאשר הסכם הממון נכרת ערב הנישואין ועל בסיס הסכם זה באו בני הזוג בברית נישואין, מה שמוכיח גמירות דעת מצד הצדדים, כך שמעבר לאימות שנעשה באמצעות הגורמים הנזכרים, עצם העובדה כי הצדדים החליטו לבנות את חייהם המשותפים על רקע הסכם הממון מוכיחה אף היא את גמירות דעתם של בני הזוג.

מה שאין כן כאשר באמצע חיי הנישואין החליטו הצדדים לשנות את הסכם קיים או לבטלו, כאן כבר נדרשת הוכחה לגמירות דעת הרבה יותר ברורה ומובהקת כדי לבדוק מהם המניעים שגורמים לעקירת ההסכם כולו או חלקו, לכן יש צורך לוודא ולהבטיח זאת רק באמצעות ערכאה שיפוטית.

הוא הדין, בני זוג שנישאו ולא ערכו ביניהם הסכם רכוש המפקיע את הסדר חלוקת הזכויות לפי חוק יחסי ממון, חל עליהם הסדר איזון המשאבים לפי חוק יחסי ממון, היות וחוק יחסי ממון במהותו הוא הסכם שעליו הסכימו בני- הזוג בעת נישואיהם, זהו המוח של החוק כפי שנוסח לשון החוק בסעיף 3 (א):

"לא עשו בני- הזוג הסדר ממון... יראום כמסכימים להסדר איזון המשאבים לפי פרק זה, ויראו הסדר זה כמוסכם בהסכם ממון בעל תוקף שנתמלאו הוראות סעיף 2."

כלומר, הרעיון הטמון בחוק יחסי ממון שענייני הרכוש בין בני זוג מוסדרים רק על בסיס הסכמה ביניהם, ולכן קיימות שתי אפשרויות להסדיר את ענייני הרכוש. האחת, כאשר בני-הזוג עורכים ביניהם הסכם ממון טרום נישואיהם. השנייה, בהיעדר הסכם ממון פרטי, נחשבים בני- הזוג על פי החוק כמי שעשו הסכם ממון וקבעו למסד את יחסי הממון שביניהם על בסיס איזון המשאבים המקובל והקבוע בחוק.

(גם מתבניתו של חוק יחסי ממון מוכח שזו מהותו של החוק יחסי ממון, שהרי החוק נקרא בשם חוק יחסי ממון שנועד לקבוע את סדר חלוקת הנכסים בין בני הזוג עם פירוק הנישואין, ולכן הסדר הנכון היה שהחוק יתחיל לפרט את אופן חלוקת הנכסים, כיצד בני הזוג אמורים לחלוק את הנכסים הקיימים בזמן פקיעת הנישואין, - ולא כך הוא סדר הסעיפים בחוק, שמחולק לפי פרקים, הפרק הראשון המכיל שני סעיפים עוסק כולו בעריכת הסכם יחסי ממון בין בני זוג בחיי נישואיהם, רק בפרק השני של החוק שמתחיל בסעיף 3 עוסק החוק בעצם חלוקת הנכסים בין בני הזוג כיצד יש לחלק ביניהם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המסר הרעיוני שמעביר החוק באופן ברור, כי יש לדעת שכל ענייני הרכוש בין בני זוג מתבססים על הסכמתם של בני הזוג. הסכמה כאמור יכולה להיות באחד משני האופנים שהצדדים כורתים ביניהם. הסכם בהתאם לרצונם ערב נישואיהם, או על פי הסכם מכללא שבו הצדדים מסכימים שהסכם הממון יהיה מושתת על בסיס החוק לאיזון משאבים).

לאחר שהבנו את מהותו של חוק יחסי- ממון, מובנת הנפקותא לגבי סמכות אישור אימות הסכם ממון שעורכים בני זוג באמצע שנות נישואיהם שהיא רק בסמכות ערכאה שיפוטית, היות וזה כמו שאין סמכות לנוטריון לאמת הסכם ממון שבא לבטל הסכם ממון קודם שנערך טרום נישואי הצדדים, הוא הדין שאין בסמכותו של נוטריון לבטל הסכם ממון לאיזון המשאבים בהתאם לחוק יחסי ממון שחל מתוך הסכמה מכללא עם נישואי הצדדים.

עד כאן עסקנו בייחודו של הסכם ממון בין בני זוג, ומעתה נבין את ההבדל המהותי בין הסכם ממון לבין חוזה, וזאת כדי לעשות את ההבחנה הברורה שקיימת ביניהם, היות וחברי הגיע בפסק הדין למסקנתו בנדון דידן על ידי עירוב פרשיות אלו, ואף התובעת בסיכומיה טענה שהמסמך המבטל את הסכם הממון גם אם לא אושר, עדיין יש לו תוקף מדיני חוזים.

יסוד ההבדל בין חוזה בדרך הצעה וקיבול כקבוע בסעיף 1 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973, כאשר הצעה הינה פנייתו של האחד לשני, "אם היא מעידה על גמירות דעתו של המציע להתקשר עם חבירו הניצע בחוזה, והיא מסוימת כדי אפשרות לכרות את החוזה בקיבול הצעה" כפי שקבוע בסעיף 2 לחוק החוזים הקיבול, היינו הודעת הניצע שנמסרה למציע ומעידה על גמירות דעתו של הניצע להתקשר עם המציע בחוזה לפי ההצעה כהוראת סעיף 5 לחוק החוזים.

דבר ידוע, כי חוזה יכול שיעשה בעל פה, בכתב או בכל צורה אחרת, אלא שבהתאם לסעיף 23 לחוק החוזים, אם הייתה צורה מסוימת תנאי לתוקפו על פי חוק או הסכם בין הצדדים.

לעומת חוק החוזים, בחוק יחסי ממון סעיף 1 קיימת דרישה צורנית הקובעת כי הסכם בין בני זוג המסדיר את יחסי הממון ביניהם וכן שינוי של הסכם זה יהיה בכתב, ובכתב בלבד.

כלומר ללא קיומה של המסגרת הצורנית שנקבעה בחוק יחסי ממון, אין להסכם הממון כל תוקף.

בד בבד עם הדרישה הצורנית נקבעה כאמור לעיל דרישה נוספת כתנאי לתוקפו של הסכם הממון, על ההסכם לקבל אישור בית הדין או בית המשפט, ולא רק זו, אלא שאישור זה לא ינתן אלא לאחר שנוכח בית הדין או בית המשפט שבני הזוג עשו את ההסכם בהסכמה חופשית ובהבינם את המשמעות ואת תוצאותיו של ההסכם.

מהותו של "הסכם ממון" בהשוואה לחוזה או לכל הסכם רגיל בין בני זוג הוא בזה, שקיומו של הסכם הממון מבטל את תחולתו של הסדר "איזון המשאבים" שעל פי החוק ועל בני-הזוג יחול הסדר רכושי ע"פ הסכם הממון שנכרת ביניהם.

המתברר מן האמור, שבחוק יחסי ממון בין בני זוג קיימות דרישות מחמירות על דיני חוזים כלליים. לכן לא ניתן בשום אופן לייצר היקש מדרישות החוק הקיימות בדיני החוזים לדיני יחסי ממון בין בני זוג.

עד כאן עסקנו בייחודו של הסכם ממון בין בני זוג, ומעתה מובן ההבדל המהותי בין הסכם ממון לבין חוזה, כדי לשלול את "איסור שעטנז" בעירובם של הסכמי ממון עם חוזים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מכאן נוכל להמשיך הלאה לטענת התובעת וב"כ שנכתבה באריכות רבה בסיכומים, וכן כקן טיעון מרכזי לאורך הדיונים וההוכחות שהתנהלו בבית הדין בדבר כוונת שיתוף ברורה בין הצדדים לעניין הבית והמגרש שעליו בנוי הבית.

כלומר, לדבריהם כוונת השיתוף בין בני הזוג, שבאה לידי ביטוי בהתנהגות הרמונית באורח החיים האישי וממילא האישה הייתה שותפה פיזית בכל המאמץ הדרוש לבניית הבית, וכן בשיתוף כלכלי בהכנסותיהם אשר הופקדו לחשבונות בנק משותפים אשר מהם שולמו הלוואות ומשכנתאות שרצו על הבית וכן בהשקעת כספים חיצוניים של התובעת לטובת המגרש והבית, לאורך כל התקופה הארוכה בה התגוררו הצדדים בבית נשוא התביעה.

לפיכך לטענת התובעת הסכם הממון אינו מתיישב עם מציאות חייהם של הצדדים שממנה ניתן להסיק כוונת שיתוף משאבים כללי, מה שמחייב את ביטולו של הסכם הממון שלפיו הוסכם על חוסר שיתוף בנכס המרכזי שהוא המגרש והבית שנבנה עליו במהלך הנישואין, ויש לקבוע שהתובעת הינה בעלת מחצית הזכויות בבית המגורים ובקרקע עליו בנוי הבית.

לאור אריכות הדברים שכתבנו לעיל בהבנת סעיפים 1-2 לחוק יחסי ממון, ניתן לקבוע באופן חד משמעי, שאין כל בסיס חוקי לטענות הנתבעת בדבר ביטולו של ההסכם, היות ועל פי החוק התנהגותם של בני הזוג או כל מצג חזותי אחר במערכת היחסים המשותפת אין לה כל משמעות והשפעה על שינויו או ביטולו של הסכם ממון שנכרת בין הצדדים ונחתם ואושר כדין.

כפי שנפסק בבע"מ 1194/02, וכן נפסק (ת"א) 1179/92 פלונית נ' פלוני) שם כותב השופט ד"ר קלינג:

"התנהגות בני הזוג אחרי הסכם גירושין במקרים רבים שבהם מסכימים בני הזוג על גירושיהם, נמשכים בקשרים ביניהם, בייחוד כאשר יש להם ילדים, כמו במקרה שבפני. מערכת יחסים זו טעונה מתח ובעייתיות. חמור ביותר יהיה לבוא לאותם בני זוג ולומר כי ביחסיהם, לאחר חתימת הסכם הגירושין, עליהם להיזהר שאלו לא יתפרשו כויתור על האמור בהסכם הגירושין. לו כך היה, הרי כל אחד מבני הזוג צריך ללוות כל מעשה ומחווה בהצהרות ובהודעות שאלה נעשים מבלי לפגוע בזכויות או כיוצא בזה.

אך לא רק זאת, יש ובני הזוג הגיעו בשלב מסוים של חייהם למסקנה שעליהם להיפרד. אולם משהסדירו כל הכרוך בכך, וחתמו על הסכם ואשרוהו, התבהר להם משמעותו של ההסכם והחלו הגישושים לנסות ולאחות את הקרע. אם ייאמר כי ניסיונות אלה יתפרשו כהסכם מכללא לביטול ההסכם שנחתם ואושר, יהיה על עורך דינו של כל בן זוג, להזהירו הזהר היטב, מפני כל מגע עם בן זוגו, שמא מגע זה יתפרש כביטול של ההסכם שהושג ביגיעה ובממון רב תוצאה זו אינה רצויה ויש למנעה."

העולה מפסק הדין שהסכמה מכללא (כוונת שיתוף המתבטאת בהתנהגות הצדדים) אינה יכולה לבטל הסכם ממון שנחתם ואושר. (אמנם פסה"ד שם עוסק בהסכם גירושין, אך אין כל הבדל בין הסכם ממון ערב הנישואין להסכם גירושין בסיומם של הנישואין לעניין קיומו או ביטולו).

כאן המקום לצטט את פסק הדין (תמ"ש (ת"א) 28400-03-15 פלונית נ' אלמונים), שעוסק במקרה זהה מאד למקרה הנדון בפנינו.

וכך כתב שם השופט נ. שילה:

"כמו כן, לא ניתן גם לומר כי השיפוץ הנרחב והעובדה שהצדדים נטלו הלוואה לצורך השיפוץ, גרמו לכך כי נוצרה כוונת "שיתוף ספציפי" בדירה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

.... הפסיקה שהכירה בכוונת שיתוף ספציפי בדירה שהיתה רכוש נפרד, אם היא שופצה או שולמה משכנתא בגינה, חלה ככלל, כאשר לצדדים לא היה הסכם ממון שמחריג במפורש את הדירה. הכרה בכוונת שיתוף ספציפי, אף לאחר שהצדדים חתמו על הסכם ממון שאושר כדין, תסכל את מטרתו של ההסכם. שהרי ההסכם נועד לקבוע בפירוש אילו נכסים לא יאוזנו. אם למרות ההסכם, יוכל צד לומר כי קיים שיתוף ספציפי, מה הועילו חכמים בתקנתם? מדיניות משפטית ראויה מחייבת כי ככלל אם צד מתכוון להשקיע כספים ברכוש נפרד השייך לבן זוגו על פי הסכם ממון, כגון באמצעות שיפוץ או נטילת משכנתא שתשולם מכספים משותפים, עליו לדאוג לשינוי הסכם הממון. ללא שינוי הסכם הממון לא ניתן יהיה להכיר בנכס כנכס משותף. הכלי של הוכחת "כוונת שיתוף ספציפי" צריך להיות מופעל שעה שצד סבר בתום לב, כי עקב תרומתו לרכוש נפרד על פי דין, הרכוש הפך למשותף. ברם, שעה שבני זוג חותמים על הסכם ממון שמחריג נכס באופן ספציפי ומפורש ממסת הנכסים בני האיזון, על מנת להפוך את הנכס למשותף, יש לתקן את הסכם הממון ולקבוע הסדר רכושי חדש ביחס לאותו נכס, אחרת תגבר אי הוודאות ביחס למשטר הרכושי שבין הצדדים...".

דברי השופט נ. שילה מהווים תגובה חדה והולמת לטענת התובעת במקרה דנן, הטוענת לכוונת שיתוף ספציפי ביחס לבית המגורים שהוחרג בהסכם הממון שנכרת בין התובעת לנתבע ערב הנישואין.

אוסף מספר מילים לדבריו של השופט נ. שילה. במידה ובית הדין ייתן יד לשינוי הסכם שנחתם ואושר משפטית בעקבות התנהגות ויחסים בין בני הזוג, יגרום הדבר לחוסר יציבות מוחלט להסכמי הממון שנחתמים בין בני הזוג, היות ותמיד כל צד יוכל לתקוף את הסכם הממון ולטעון, כי הוא שונה או בוטל עקב התנהגות, ובכך אנו פשוט מסכלים את כל מהותו של הסכם הממון שנועד להבטיח ביטחון ויציבות כלכלית לשני הצדדים באופן קביעת המשטר הרכושי שחל עליהם.

לפיכך הדרך לשנות הסכם ממון כפי שהארכנו והוכחנו לעיל, היא ורק באמצעות חתימה על הסכם מתוקן ואישור ערכאה שיפוטית, ולא בשום אופן אחר.

לכן כל ההוכחות שהאריכה התובעת וב"כ לכוונת שיתוף אין להם מקום משפטי במקרה זה.

מעתה נפנה לאסמכתאות המשפטיות שצירף ב"כ התובעת (נספחים 30-31) לסיכומיו כהוכחה לכך שכוונת שיתוף בין בני הזוג, מחייבת לקבוע שהתובעת הנה בעל מחצית הזכויות בבית מגורי הצדדים.

לאור האמור לעיל אין להם כל שייכות למקרה הנדון בפנינו, מאחר ופסקי הדין המצורפים, עוסקים בנכסים שערב הנישואין לא היו ברי איזון כפי שנקבע בחוק יחסי ממון סעיף 5 (א) (1), והם הוכנסו למסת האיזון בעקבות כוונת שיתוף שנוצרה בין הצדדים במהלך חייהם המשותפים במסגרת נישואיהם.

לעומת זאת במקרה דנן הנכס הוחרג באמצעות הסכם ממון שנכתב נחתם ואושר בהתאם להוראות סעיפים 1, ו-2 (א), לחוק יחסי ממון, וכאמור לעיל, לא ניתן להפקיע הסכם ממון באמצעות כוונת שיתוף, ככל שיהיו מוכחות.

כמו כן (מספר חודשים) לאחר הגשת סיכומי התובעת צירף ב"כ התובעת פסק דין (בג"ץ 10072/17 פלוני נ' בית הדין הרבני הגדול ובית הדין האזורי) כדי להוכיח שהסכם הביטול שחתמו עליו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הצדדים במהלך שנות נישואיהם, אף שלא אושר בפני ערכאה שיפוטית, הינו בעל תוקף מחייב, היות והצדדים פעלו במשותף על פי אותו הסכם ובפרט התובעת, יש להכיר בתוקפו של ההסכם מחמת התנהגותם של הצדדים להסכם.

צירופו של פסק הדין האמור הוא טעות (או הטעיה) היות והוא משולל כל דמיון, שהרי שם בפסק הדין מדובר במקרה שהצדדים חתמו על הסכם הפרדת רכוש באמצע שנות נישואיהם שלא קיבל כל אישור משפטי ואף לא בא לבטל הסכם ממון קודם, אלא שהצדדים פעלו על פי ההסכם ומימשו אותו, קבע בית הדין כי יש לראות בהתנהגותם מתן תוקף להסכם הממון למרות שההסכם לא קיבל אישור, בניגוד למקרה דנן שההסכם עליו חתמו הצדדים באמצע שנות נישואיהם בא לבטל הסכם ממון שנחתם טרם נישואי הצדדים וקיבל אישור משפטי, בוודאי שהתנהגות בני הזוג לא יכולה לבוא במקום אישור ערכאה שיפוטית.

בסיכומים [נספח 34] צירף ב"כ התובעת פסק דין (ע"א 7687/04 ששון נ' ששון), בפס"ד זה קיימים אלמנטים ספציפיים שאינם במקרה דנן. כדוגמא, במקרה שם הסכם הממון אמנם מחריג נכסים אבל לא מונע משיתוף בעתיד, ולכן הסכם רכישת נכס עליו היו חתומים שני בני הזוג מוכיח שיתוף ברור ואינו סותר את הסכם הממון שנחתם ערב הנישואין, ואין להקיש למקרה שבפנינו, בו על הסכמי רכישת הנכס חתם הנתבע בלבד, ובהסכם הממון הוחרג ספציפית הבית והמגרש.

לאחר שהארכתי לדחות את טענת התובעת לכוונת שיתוף בבית מנימוקים משפטיים, איני יכול שלא להתייחס לנתונים העובדתיים במקרה הנדון שמהם נוכל להסיק האם אכן התקיימה כוונת שיתוף בין בני הזוג. למרות שכאמור זה מיותר לאור הנימוקים המשפטיים, מאחר והתובעת וב"כ השקיעו מאמץ כה רב להוכיח כוונת שיתוף.

כבר כתבתי בפסק דין (תיק 999700/1 נתניה), שכידוע דרך האבחנה השיטתית לחזקת השיתוף בנכס ספציפי לאחר שכבר לא עומדת לצדדים חזקת השיתוף הכללית, (שהרי אנו עוסקים בבני זוג שנישאו לאחר כניסתו של חוק יחסי ממון) היא ע"י שכנוע בית הדין שאכן התקיימה כוונת שיתוף מוכחת.

נטל ההוכחה מוטל על בן הזוג המבקש את השיתוף ובמקרה דנן האישה היא זו שמבקשת להחיל את חזקת השיתוף על בית המגורים, ועליה להוכיח כי קיימים אלמנטים עובדתיים ברורים לכוונת שיתוף.

כאמור האישה במסגרת חקירתה בדיון להוכחת תביעתה בנושא הרכוש שהתקיים בבית הדין, וכן בסיכומים שהגיש ב"כ, האריכו בהוכחות להוכיח את כוונת השיתוף מצד התובעת, ואכן ללא ספק ברור שמצידה של האישה הייתה כוונה כנה לשיתוף ספציפי בדירה בה התגוררו הצדדים.

לעומתה, אין כל הוכחה שאף מצידו של הבעל הייתה כוונת שיתוף. להיפך, ניתן להוכיח שמצדו של הבעל לא הייתה כל כוונה לשיתוף.

ההוכחה הפשוטה ביותר לכך שלא הייתה כל כוונה לשיתוף מצדו של הבעל היא ממה שכאמור הצדדים חתמו על הסכם ממון ערב נישואיהם בתאריך 20.9.02, הסכם המחריג באופן ברור את המגרש ואת אשר ייבנה עליו (הבית). הסכם זה אושר ע"י נוטריון.

בתאריך 22.5.07 חתמו הצדדים על מסמך כדלקמן:

לכבוד עו"ד...

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נתניה.

הנדון: הסכם ממון טרום נישואין מיום 20.9.02.

עו"ד... שלום רב.

ההסכם שבנדון נחתם בנוכחותך (כנוטריון) בין החתומים מטה:

....., ת.ז. .... ב. .... ת.ז. ....

הרינו מבקשים בזאת לבטל את ההסכם שבנדון.

לראיה באנו על החתום . .....

מסמך זה לדבריהם ולהבנתם של כל הצדדים לנדון דנן, מוגדר כמסמך הסכם המבטל את הסכם הממון הקודם.

בשים לב, מסמך זה אמור להיות הסכם ממון חדש שנועד לקבוע שחלוקת הרכוש תהיה שונה ממה שנקבע בהסכם הראשון, דהיינו, אם בהסכם הראשון הבית והמגרש הוחרגו מהאיזון בצורה מפורטת ומפורשת, לפי זה ההסכם השני שבא לבטל את ההסכם הראשון היה צריך להיערך באותה מתכונת שנערך ההסכם הראשון, והיה נדרש לפרט בו שהמגרש והבית אשר נבנה עליו יאוזנו בחלקים שווים בין הצדדים, אלא שהצדדים ניסחו (לדברי הבעל בפרוטוקול המסמך נכתב ע"י האישה) את המסמך כבקשה המופנית לנוטריון, מה שמעיד על חוסר הבנתה של התובעת בעניינים אלו, שהרי ברור שמסמך זה נכתב על פי דרישתה של התובעת.

על כל פנים, המסמך עצמו אינו יכול להיות מוגדר כהסכם ממון, מאחר וכאמור הוא לא נוסח כהסכם ממון.

אך מה שיותר חשוב מהעיון במסמך, שאמנם הנתבע חתם על המסמך לביטול ההסכם ממון אבל ללא שום כוונת שיתוף מצדו. אילו לנתבע הייתה כוונת שיתוף כנה ואמתית לשותף את התובעת בנכס, היה הנתבע דואג שהמסמך ינוסח כהסכם ממון מסודר המסדיר באופן ברור את איזון הנכס בחלקים שווים בינו לבין התובעת.

נתקדם לשלב הבא, בעקבות מסמך הבקשה שנשלח לנוטריון לבטל את הסכם הממון מתאריך 20.9.02, האם הנוטריון טיפל בבקשה באופן כלשהו. כגון, לבטל את הסכם הממון כבקשת הצדדים (כאמור זה אינו בסמכותו), לחילופין להודיע לצדדים שאינו יכול להיעתר לבקשתם לביטול ההסכם, לחילופי חילופין, להודיע לצדדים מה עליהם לעשות כדי לבטל את הסכם ממון. התשובה לשאלה, הנוטריון לא עשה כלום. לא זו בלבד, אלא שהנוטריון לא טרח אפילו להתייחס אנושית לבקשה זו כמתבקש ולהגיב בהודעה כתובה שבקשה זו הגיעה אליו.

רק בתאריך 21.4.16 (כאשר הצדדים כבר היו בהליכי גירושין בבית הדין) שלח הנוטריון תצהיר לתיק בית הדין (שכנראה נשלח על בקשת הנתבעת), בו הוא מצהיר:

"בתחילת יוני 2007 או בסמוך לו קיבלתי באמצעות הדואר מסמך הנושא את התאריך 22.5.07 והנושא את הכותרת: "הסכם ממון טרום נישואין מיום 20.9.02" שהיה חתום לכאורה ע"י הצדדים להסכם ולפיו הם מבקשים לבטל את ההסכם."

כל הקורא את התצהיר של הנוטריון רואה שאין בו כלום, מלבד מה שהוא מאשר את העובדה השטחית שהוא קיבל מהצדדים בקשה לביטול הסכם הממון, תגובה מינימלית שכזו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

היה מצופה מהנוטריון שיגיב מיד עם קבלת הבקשה ולא ימתין כ-9 שנים ואז יגיב בעקבות בקשתה של התובעת.

האם התנהלותו של הנוטריון כלפי התובעת בכל מה שקשור לבקשה שהוגשה לו לביטול הסכם הממון הייתה הוגנת, התשובה היא חד משמעית - וודאי שלא!

יש בהתנהלות של הנוטריון התעלמות מכוונת מבקשתה של התובעת המופנית אליו לביטול הסכם הממון.

יתירה מזו, האישה בחקירתה (כפי שמופיע בפרוטוקול מתאריך 3.5.17) סיפרה שהיא שוחחה עם העו"ד (הנוטריון) שאמר לה שהיא והבעל צריכים לחתום על מסמך ושנעביר את המסמך אליו והודיע לנו שהסכם הממון מבוטל. אם נקבל את גרסתה של התובעת, יוצא שהתנהלותו של הנוטריון היא שערורייתית שהרי הוא הטעה את התובעת.

(קיים קושי בקבלת גרסתה של הנתבעת, היות ואם אכן הנוטריון הודיע לה שהסכם הממון בטל, היה על הנתבעת וב"כ לזמן את הנוטריון למתן עדות, כדי להוכיח את גרסתה מאחר ויש לזה השלכות משמעותיות בתביעתה, ואין צורך להאריך).

מכל מקום, כיצד ניתן להסביר את כל המהלך בהסכם "הביטול" מתאריך 22.5.07 היינו, ניסוחו המגוחך, חתימת הנתבע (הבעל) והתנהגותו של הנוטריון.

התשובה לכל השאלות היא אחת מהשתיים, עסקינן בעו"ד המשפחתי של משפחת הנתבע, כפי שהעיד הנתבע ואביו בדיון (פרוטוקול מתאריך 19.7.17) שהנוטריון כעו"ד העניק שירותים משפטיים בנכסי הסבתא של הנתבע ובצוואתה, לפיכך, או שהיה כאן שיתוף פעולה מכוון בין הנוטריון לנתבע כדי לסכל את הליך ביטול הסכם הממון, או כפי שהנתבע העיד בחקירתו בבית הדין בפרוטוקול מתאריך 19.7.17 לשאלת ב"כ התובעת:

ש: אתה מגיש תביעה בבית הדין לפני 3 שופטים נכבדים, לא מצאת לנכון לציין בזעיר אנפין את המסמך שחתמתם על ביטול הסכם ממון?

ת: מבחינתי המסמך הזה לא היה מסמך שיש להגיש לבית הדין בהיבט הזה שגם אני וגם ר' (האשה) ידענו שההסכם לא מבוטל. ולראיה היא לא המשיכה בהליך מול עו"ד ב. שישלים מה שהיא טוענת לביטול ההסכם.

אם כן לדברי הנתבע, גם התובעת הבינה וידעה שהסכם הממון אינו מבוטל, וכיכול רימתה את עצמה.

העולה מהאמור, איך שלא נבחן את הנתונים העובדתיים אין כאן בעצם כוונת שיתוף מצד הנתבע בנכס שבו התגוררו הצדדים, מה שאינו ברור האם היעדר לכוונת שיתוף מצד הנתבע היה בידיעת הנתבעת או שלא בידיעתה.

ככל שלא הייתה כוונת שיתוף מצד הנתבע לא ניתן להחיל את חזקת השיתוף על הבית והמגרש.

וכבר כתבתי בפסק דין אחר (תיק 999700/1 - הוזכר לעיל), כי הברית התיכון בנושא שיתוף הוא יסוד הכוונה, בעיקר כוונתו של בן הזוג שהוא בעל הנכס (ראה: ע"א 806/93 הדרי נ' הדרי).

עתה אתייחס למקורות הפסיקה שהביא חברי הרב א.ד. זרביב ועליהם התבססה מסקנתו.

חברי טעה בהתייחסותו הבסיסית למקרה דנן, היות ובמקרה בו אנו דנים, מדובר כפי שהארכנו לעיל בכריתת הסכם ממון שנערך ערב הנישואין בהתאם לדרישות החוקיות הקבועות בחוק יחסי ממון. לעומתו המסמך שערכו הצדדים באמצע שנות נישואיהם, אותו הם מגדירים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כמסמך שנערך לצורך ביטול הסכם הממון, היינו הסכם ממון חדש הבא במקום ההסכם הקודם. הסכם זה אינו עומד בתנאים הנדרשים על פי חוק. כדי שלהסכם זה יהיה מעמד שלהסכם ממון, בפרט שהסכם זה נועד לבטל הסכם ממון קודם, דרישות החוק מחמירות יותר בהענקת תוקף משפטי להסכם כפי שהוכחנו לעיל.

המקורות אותם ציטט באריכות חברי, עוסקות בהסכם ממון שערכו הצדדים ערב נישואיהם ולא הביאו אותם לאישור כנדרש על פי חוק, אלא שבאופן מעשי הם התנהלו ברכוש כפי המוסכם בהסכם. במקרה שהסכם הממון לא אושר, קיימות שתי גישות. קיימת גישה פורמלית דווקנית הקובעת כי הסכם ממון שלא קיבל את אישורה של ערכאה שיפוטית כפי הקבוע בסעיף 2 לחוק, הינו חסר כל תוקף (ראה ע"א 169/83 שי נ' שי דברי השופטת בן פורת), לעומתה יש גישה הנובעת מרציונל אמוני הקובעת כי אמנם יש כללים ולכלל כלל יש יוצא מהכלל, ויש להתייחס להסכם ממון שלא אושר ע"י ערכאה שיפוטית כהסכם תקף על פי דיני החוזים או על פי דוקטרינת תום הלב וההשתק, וזאת בתנאי שמאז חתימת הצדדים על הסכם הממון עובר לנישואיהם הם התנהגו על פי ההסכם, כי אז התנהגותם המוסכמת חוסמת אותם לעלות בעתיד טענות לתקפותו של ההסכם.

המקורות לגישה זו הם אכן המקורות שליקט וציטט חברי. רק אוסיף לו עוד מספר מקורות, ראה גם ע"א 486/87 אבידור נ' אבידור, תמ"ש (י-ם) 17481/04 א.ב. נ' נ.ב דבריה של השופטת נ. מימון. לסקירה מקיפה של הפסיקה העוסקת בנושא, ראה ניסים שלם "יחסי ממון ורכוש-הלכה למעשה".

מכל מקום, כל המקורות שהביא חברי עוסקים כאמור במקרה עם אלמנטים שונים מהמקרה הנדון בפנינו, וממילא אינם מתאימים כלל להיות מקור לנדון דידן.

לאור כל האמור, המסקנה העולה:

1. התביעה נדחית.
2. הסכם הממון מתאריך 20.9.02 עומד בתוקפו.
3. על הנתבע לשלם לתובעת את סכום ההשקעות שהשקיעה במגרש ובבית העומד עליו במושב א'.
4. לצורך חישוב ההשקעות כאמור, על הצדדים לפנות לאקטואר מוסכם, במידה ולא יגיעו להסכמה, יקבע בית הדין את זהותו של האקטואר.
5. בהתאם להסכם ממון, וכן על פי סעיף 12 לחוק המקרקעין כל המחובר לבית או למגרש חיבור של קבע שייך לנתבע.
6. מחוברים לקרקע או לבית הניתנים להפרדה יחולקו בין הצדדים בחלקים שווים.
7. מאחר וכאמור נפסק שהבית כולו שייך לנתבע, כל התשלומים בגין דמי שימוש ראויים עבור שימוש הבלעדי בבית כפי שקבע בית הדין בהחלטתו מתאריך 28.10.18, יקוזזו מתשלומים המגיעים לתובעת מהנתבע מכספי השקעתה בבית כאמור, או מכספי האיזון, כפי שקבע בית הדין בהחלטתו מתאריך 8.11.18.

הרב אברהם מייזלס – אב"ד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאור האמור פוסק בית הדין כדלהלן:

- א. לדעת הרוב, התביעה מתקבלת. לתובעת מגיע מחצית מערך הבית והמגרש עליו בנוי הבית.
- ב. לדעת המיעוט, התביעה נדחית. אין לתובעת כל זכות בבית ובמקרקעין. לכן על הנתבע להשיב לתובעת את כל הכספים השייכים לה שהושקעו בבניית הבית וברכישת המגרש.
- ב. מאחר והלכה כדעת הרוב, במידה ותוגש בקשה למתן צו לפירוק שיתוף בית מגורי הצדדים המצוי במושב א' ייעתר בית הדין לבקשה.
- ג. כמו כן מאחר והלכה כדעת הרוב, דמי השימוש ששולמו ע"י הנתבע לתובעת בהתאם להחלטת בית הדין מתאריך 28.10.18 שולמו כדין.
- ד. לאור פסק הדין, מורה בית הדין למזכירות לסגור את כל תיקי הצדדים הפתוחים בתוך 14 יום.

ניתן לפרסם את פסק הדין בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ה' באלול התשע"ט (5.9.2019)

הרב אברהם דב זרביב

הרב אריה אוריאל

הרב אברהם מייזלס – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה